

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Rationis Latomianæ pro Incendiariis Louaniensis Scholæ
Sophistis redditæ, Lutheriana Confutatio**

Luther, Martin

Vuittembergæ, 1521

VD16 L 5765

Non Est Homo Ivstvs In Terra qui benefaciat & non peccet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36803

quia suū est, ex homine sumptū mereq; humanū verbū,
 At vbi scripturis dei in eos vsus fueris, tū infinitis cris-
 phegetis abundant, tum nihil est qđ cogitare possint,
 quin idē sit mox articulus fidei, nec tamē cogitant aliqđ
 simplex cōstans & vnū. Credo si hodie Christus de celo
 sonaret, Lutheri sentētia vera est, inuenturos eos aliquā
 distinctionē veri, ne in viā redire cogerent. Sed tu lector
 istos vagos oculos pro testimonio habeas, adulteræ mu-
 lieris, nec esse apud Magistros nostros studiū simplici-
 veritatis, sed variæ & inconstantis elusionis. Si mihi sic
 laborandū esset opinionibus, similitudinibus, varietas-
 tibus nollem Christianus esse. Quomodo. n. veritatē so-
 lidā in his pcellis & fluctibus inuenire sperarem? Quid
 ergo reliquū est? Nempe, quia figurā hic esse nō potest
 probare Latomus, coget autoritatē citra figurā simplici
 & propria significatiōe admittere, omēsque omniū iusti-
 tias esse pollutas, & omēs homines esse immundos citra
 dei misericordiā. ALIVM locum Eccle. vii.

NON EST HOMO IVSTVS IN TERRA
 qui benefaciat & non peccet.

Latomus inuadit etiā minatus mihi in fine, vt desinā
 ponere maculam in gloriā sanctorum, quod gloria san-
 ctorū apud eum sit opus eorū sine peccato. Quomodo
 psal. iii. dicunt, Tu es gloria mea, id est, tu es opus meū
 bonū sine peccato. Et. lxxxviii. Quoniā gloria virtutis
 eorū tu es, id est, tu es opus eorū bonū sine peccato, scili-
 cet vt nobis ipsis deos faciamus, sicut illi dixerunt Exo.

di. xxxii. Fac nobis deos quod proprie dictū est de operibus bonis, in quo gloriantur sancti isti Latomiani. Et consonat Isa. iiii. Opus manuum suarum adorauerunt, quod fecerunt digiti eorum. Nam sancti dei confunduntur in suis operibus coram deo, & in solo ipso gloriantur, ut Hier. ix. Non gloriatur fortis in fortitudine sua. Et Paulus. i. Corint. x. Qui gloriatur, in domino gloriatur. Sed ut dixi Magistri nostri præ nimia prudentia sic loquuntur, ut reuelentur cogitationes cordium suorum, quod de pietate sentiant supra quam prophetae aut Apostoli capere possint. Nam quid Latomus de fide & operibus sentiat ex animo, satis probat os ex abundantia ista cordis loquens, præuenit hic arte natura, ut simulare non posset.

Consequentiam, circumstantiam & (quod dicit) filium locutionis hic omisit, ponderator testimoniorum prudentissimus, quia periculum sensit, ideo confugit, Primum ad aliorum expositiones, deinde more suo ad alium locum scripturae. Quamquam & ego si præter hanc auctoritatem nihil haberem, non in hac sententia starem, in hoc autem eam posui, quod prorsus non possim ad eam respondere, quod satisfaciat, sicut nec Latomus potest, nec ullum posse credo, ideo quando apertis verbis huc concedere videtur, nec alius eius sensus inueniri a nobis potest, donec spiritus perfectior dederit, eam copulaui his quae apertae sunt & infallibiles. Sepius eam elusi istis glossis, quibus Latomus nititur, sed semper pseueravit obstrepens & nimio consensu aliis locis meis conspirans. Nam Latomus cum nihil noui afferat, credit tamen Lutherum nihil eorum vidisse.

Et hæc credulitas satis erat, qua impelleret ad scribendū. Facile est dicere, quod idē sit, Nō est iustus in terra qui faciat bonū & nō peccet, cū illo, iiii. Re. viii. Nō est homo q nō peccet, sed cū hic neētat hominē & iustum. Deinde, bonū facere & nō peccare. In libro autē Regū simpliciter hominē, & simpliciter nō peccare dicat Latomus consequētias & circumstantias fugiens, quas professus est præ omnibus sequi elabit, ego autē qui eas obseruo, in eis herreo, meū non esse intelligens asserere, idē esse hominē & hominē iustum, itē peccare & benefacere cū nō peccare. Et plane cōfiteor, si Latomus mihi eā opposeretur, huius meæ sententiæ assertor factus, & cōtenderet in scripturis hominē accipi ferme in malo, p peccatore, vt Gen. vi. & viii. Nō permanebit spiritus meus in homine, q̄a caro est. Et Paulus, Nōne homines estis? Itē sæpius secundū hominē dico. Item humano die. Et psal. lxxxii. Vos sicut homines moriemini &c. certe mihi angustia fecerit.

Retundenda ergo est, euidentibus scripturis, vt hunc sensum nō faciat, aut cedendū ei, dū hoc facit, qd' multæ aliæ. Vnū est em̄ testimoniū, sed in ore eius verbū tunc stabit, dū alius aut tertius ei cōsenferit. Itaq; cū eam soluere nesciam, soluor ab eius exactione dū ei cessero, accedentibus & aliis euidentioribus testimoniis, donec spiritus reuelauerit hominē esse idē quod hominē iustū, & bonū facere ac nō peccare, idē quod peccare, interim id quod verba sonāt sequar, nō secuturus (vt dixi) sed in dubio relicturus, si sola sonaret. Tutior tamē est affirma

tio huius sensus quā negatio, etiā si sola sonaret in tota scriptura. Quod nemo in hoc peccat, si sua opera bona inutilia, peccata, nulla esse corā deo accuset, & cū Iob omnia vereat. Periculosum imo impiū, si vnū opus coram eo iactet & laudet, quæ ratio & cogit hunc sensum amplecti, etiā si autoritas, id quod Latomus vult, simularet tantū. Nunc cū apertis verbis inclinet & solus metus est, ne quid occulte habeat, sitq; nec plene obscurus nec plene apertus sensus, potior sit pietatis sensus aut interim nullus, quā impietatis. Accedit, q̄ & hic hebraice faciens bonū, is est, qui autor est vt sint bona, vt nō tantū personalem sed efficacem bonitatem ad extra prosperatā significet, & tamē hunc peccare dicit, quāto magis operatorē bonorū, peccatorem faciet. Si tñ mea hebraicitas fidem haberet, assererem in hebræo hunc sensum haberi. Sic. n. habet, Quoniā homo non est iustus in terra, qui faciat bonū & nō peccet. prior pars, Homo nō est iustus in terra, certe illud facit, qđ e lib. Reg. Latomus affert. Nō est homo qui nō peccat, imo amplius facit, vt apparet. Deinde, qđ sequit̃, explicat, quod talis etiā peccet benefaciendo. Sciūt. n. hebræi, q̄ soleat coniūctio superflue poni in eius generis locutionibus. vt illud Gen. xvii. Masculus cuius caro nō fuerit circumcisa, & peribit anima illa de populo suo. Exo. xiii. Quicunq; comederit fermentū, & peribit anima eius de Israel. Ita & hic, Qui benefaciat & non peccet, pro eo quod est, qui cū benefecerit non peccet.

H

Sed Latomus, illud quod cōsequentia vrget, non di-
 luit, vbi dixi superfluū videri, qđ Salomon addit ad iu-
 stum hominē, & dicit, Qui facit bonū & nō peccet, qđ si
 iustus alius quispiā sit, q non faciat bonū, nā qđ de ca-
 dere & peccare elusisse credit, nō mouet. Non. n. qđ Be-
 da aut vllus homo dicat, sed qđ dicere debeant, quæro.
 In sola scriptura dei attēdere oportet nō solū qđ sed &
 quis dicat. Nec hoc eū iuuat, qđ aliū locū ex. iiii. Re. viii.
 affert, q dictus est, probandū prius fuit, illū eiusdē esse
 sentētiæ & cōtra me facere. nō. n. iuxta ponendū sed cō-
 futandū illi fuit, alioqui cur non etiā illud adduxit. In
 principio creauit deus coelū & terrā. Et quoties rogo
 dicendū est ei, vt nō iuxta sed contra ponat. sicut ego
 nō iuxta & similia, sed cōtraria illis posui. Non audio,
 alibi sic vel sic dici, sed hoc audiā, alibi contrariū eui-
 dēter dici. Tollat suū, potest sic dici, & afferat, cōmu-
 ne oportet sic dici, Et hoc debet, qā cū iudicauerint, dā-
 nauerint, exusserint, cōprobatī sint a Bulla, turpissimū
 eis sit, eo fuisse nixos, qđ possit sic dici, nec ostendāt, qđ
 oporteat sic dici. Quid. n. cogitabit orbis si seiplos pro-
 dant, sup eo dubio, tam certā sententiā tulisse, executos
 fuisse, cōprobatos esse. Et qđ nō tūc affirmet Latomū
 veritatis illū assertorē, in reddenda ratōe & asserēda ve-
 ritate publice confundi, nec alio qđ cauillandi & eludē-
 di, nō autē docēdi aut defendēdi studio scripsisse. Hoc
 est. n. nimis crasse sophisticari & tentare ingenia & iu-
 dicia orbis. Ego meorū nihil volo posse sic dici, sed que

ADVERSVS LATOMVM

cūq; nō debēt sic dici, ea valeāt & sint disputatiōes. Et si id efficeret Latomus, vt mea non vrgerēt, tamen hoc nō sufficit, rationis redditorib. & dānatorib. qui mea exusserūt, tanq̃ nō solū non vrgeāt, sed quæ prorsus dici non debuerint. Quæ est ista leuitas vel stultitia, vt argumēto suscepto de Christo differendī, mox alia cantilena accepta, de Hectore Troiano cantes?

Inter hæc & argutatur dialecticis captionibus in Lutherum, velut prorsus *ἄλογον* & ignarum dialectices, dicens, Non magis sequitur, Nō est iustus qui faciat bonum & non peccet, ergo vno & eodē actu peccat, quā sequitur, Non est homo qui viuit & non videat mortem, ergo simul viuit & moritur. Aut si quis diceret, Non est homo qui vigilet & nō dormiat, si ex hoc velis inferre, q̃ simul vigilet & dormiat. Similiter, nō est homo qui viuit & nō comedat, ergo quandocūq; viuit, comedit. Hæc ille. Obsecro, da vnū de pueris Latomi, qui vna die audierit dialecticā, vt corā eo præceptoris sui industriā examinem. Dic puer, Est ne omnis illa cōsequentia optima, q̃ties ad impossibile sequit̃ qd̃libet, vt habēt prima rudimēta apud Aristot? Exēpli gratia, bene sequitur, Tria & duo sunt octo, ergo diabolus est deus. per regulā, ad impossibile sequit̃ quodlibet. Quāprimū em̃ antecedēs fuerit verū, cōsequens erit etiā verū. Ita, nōne bene sequit̃, Nō est homo q̃ viuit & nō videat mortē, ergo simul viuit & morit̃? Est n. antecedēs impossibile, cū nemo viuēs videat mortē.

H ij

unde ex eodē antecedente sequit̃ etiā oppositū cōsequē-
tis scilicet, Ergo nō simul viuit & moritur. Ita, non est
homo qui vigilet & nō dormiat, ergo simul vigilat &
dormit, nōne est legitima sequela? sequit̃. n. etiā cōtra-
dictoriū, Ergo nō simul vigilat & dormit. Quia ante-
cedens impossibile est, cū homo dormire nō possit, qui
vigilat, nec econtra. sic, Nōne sequitur, Nō est homo
qui viuat & nō comedat, ergo quodocuncq; viuit, co-
medit, nō comedit, est, & non est, & omnia quæ voles
inferri? Quare ergo preceptor tuus istas cōsequentias
negat & damnat? tum in re seria sic nugatur? An hoc
etiā comprobauit Bulla egregiū factum? Vide itaq; le-
ctor, q̃ cæca sit inuidia sophistica, vt ista puerilia ru-
dimenta etiā & cōmunē hominū sensum nō capiat.

Sed dicet aliquis Latomaster, Magistri nostri exi-
mii hoc voluerunt, Nō est homo, qui viuat, & non vi-
debit mortē aliquando in futurū, Et non est homo qui
vigilet & nō dormiat aliquādo, alio scilicet tempore,
quā quo vigilat. Et nō est homo qui viuit & nō come-
dat aliquādo, non omni tempore quo viuit. Ex illis. n.
nō sequitur, Ergo simul viuit & moritur, simul vigilat
& dormit, simul viuit & comedit. Ago gratias de bo-
na informatione. Sed hoc est Magistros nostros exi-
mios vno absurdo liberare, & geminis immergere.
Quorū primū est, quod grāmaticā ignorant, nec sciūt
differentiā inter verbum præsens & futuri temporis,
dū rem futurā per præsens enunciant, simul multa ad-

uerbía occultant, forte in vindictā, quod antea lingua-
rū peritiā calumniati, nunc passiones illas animæ quæ
iuxta Aristotelem, vt Dialogus Latomi habet, apud
omnes eedem sunt, efferre nequeāt, & sint, qđ volue-
runt, elingues. Ita concedo pessime inferri, Non est ho-
mo qui viuit & non videbit (vt psal. lxxxviii. habet)
mortē, vel non videat aliquando mortem, ergo simul
viuit & moritur. Ita pessime infertur, Nō est homo q
vigilet & nō dormiat aliquando, ergo simul vigilat &
dormit. Non sequit̃, Nō est homo qui viuit & nō co-
medat aliquādo, ergo quādocuncq; viuit comedit. Sed
contra quē pugnant istæ absurdæ cōsequentiaē? Nun-
quid Lutherus dixit. Nō est iustus in terra q benefaciat
& nō peccet aliquādo, ergo simul benefacit & peccat?
Quis mihi hoc aduerbiū, aliquādo, obtrudet? quis il-
lud Salomoni addere audebit? Et hoc alterū est absur-
dum Magistrorū nostrorū, quo fere semp peccant, qđ
vocat̃, petitio principii. Quo quia Latomus toties vtiť
nō grauabor, hominē toties admonere, si forte ex hac
cōtentione, saltē aliquā regulā dialecticæ discere queat.
Dico ergo, hoc probandū fuit Latomo, q Salomonis
verbū includeret aduerbiū aliquando, quo cōtraheret
peccatū, ad opera mala extra bonū opus. At ipse, quasi
probatū sit, apprehendit & probat negatū per negatū
viciosissime.

Quod si hæc vicia non essent, adhuc deficit in mo-
dis prædicandi per se & per accidens. Peccatū. n. (qđ

horrescere faciet oēs pilos Magistrorū nostrorū) volui & nūc dico p̄dicatione perfectatis inesse operi bono quā diu viuimus, sicut risibile inest homini (loqr̄ ad morē Arist. nō sophistarū, q̄ adhuc nesciūt quid sit per se apud Arist. aut p̄pria passio) sed esca, somnus, mors, insunt p̄dicatione p̄ accidēs, vt ergo nō sequit̄, homo semp̄ est risibilis, ergo semp̄ ridet, ita, nō sequit̄ homo viuit, ergo semp̄ vigilat, comedit, morit̄, tamen vt sequit̄, Homo viuit, ergo est risibilis, comestiuus, dormitiuus, mortalis &c. ita sequit̄, Homo benefacit, ergo peccat, q̄a homo benefaciens est subiectū, & peccatū eius passio, vt suppositū est ex Salomone. Quare ego melius æmulabor cōsequentias istas perfectatis, q̄ Latomus, & veris exemplis meā cōsequētiā, & necessariis necessariā suadebo, hoc modo bene sequit̄, Nō est sophista Louanij qui scripturas tractet, & nō deprauet sentētiās damnetq̄ veritatē, ergo eodem opere tractat scripturas & deprauat eas. Quia sophistarū est aliquādo scripturas tractare, sed propriū eorū, illas deprauare & damnare. Sic bene sequit̄, Nō est theologista Louanij, qui cōcioneē & nō loquat̄ fabulas & somnia sua, ergo quoties cōcionatur, fabulat̄, quia theologista verbum dei præsūmit, sed propriū suū est, fabulas pro eo docere. Sic, Nō est hypocrita Louanii, qui missam faciat & nō adoret idolū, ergo quoties missam facit adorat idolū. Quia antecedētia omīa sunt necessaria, & p̄ se, cū nō possint se aliter habere. Veniā dabis pie lector

huic meæ nugacitati, & Latomo imputabis, q̄ nō est veritus in re ista graui, veritatē istis nugis calumniari. Voluerā transire hoc cauillum, sed recordatus pompæ & Bullæ, timui ne istas nenias belle valere simplices crederent, quæ si valerent, incredibili absurditate sententiā meā traducerent, ideo fuit ei reddendū quod merebatur. Hi sunt, quos Papa comprobat, & cultrices agri dominici fideles vocat, in mei solam inuidiam, non in illorum gratiam, de qua tamen sola inflantur.

Quod vero Hierony. addit, qui docet, Homine nō peccare, esse id, quod nō perpetuo carere peccato. hoc est, iustum facientē bonum nō esse, qui non peccet, debet sic intelligi, q̄ aliquādo peccat, Sicut de David legitur, quod omnes voluntates fecerit, & tamen aliquādo peccauerit. Iterum hic Latomus affert, suum potest sic dici, & non monstrat, quia debeat sic dici. Obsecro quis dubitat sanctos aliquando peccare? Sed hoc probandum fuit Latomo, q̄ eadem esset Salomonis sententia in præsentī verbo. Iam alterum eius viciū hoc loco, quod a simili arguit. Tertiū vitium, petitio principii est, quod similitudinem non prius probat. Ego concedo sententiā Hierony. adductā, sed nego Salomonis similem & eandem. Quid facies? Inclamabo & ego Latomum iterum, Audis Latome? Tuum argumentū qd̄ suscepisti est hoc. Opus bonū non est peccatū. Et hanc, Opus bonū est peccatū, confutare debes, nō illā pbare, Sancti aliquādo peccāt, nec illā cōfutare,

Sancti nunquā peccant. De iis. n. nemo tecū disputat. Iam Hierony. eo loco, ne cogitat quidē de isto loco Salomonis, tantū abest, vt probet, eius sensum esse quē Latomus ex ipso affert. Insulsiſſima est cōsequētia, Hierony. dicit, q̄ sancti aliquādo peccant, & nō perpetuo carent peccato, Ergo Salomon idem vult, quādo dicit, Nō est iustus in terra q̄ faciat bonū & non peccat. Cur nō etiā dicis? Paulus dicit, Virgo non peccat si nubit, ergo idē est quod Petrus dicit, Fratres vigilate & sobrii estote. Cōsequentias trahis & nō probas eas, dein de sensum vnus loci vis in aliū locum intrudere, auctoritate ppria, quasi tibi orbis credere & cedere debeat, sine vllō testimonio. Compose quotquot voles loca, sed memor esto, vt probes illorū esse, sicuti vis videri, eandē sentētiā. Hoc. n. officiū Latome suscepisti, qđ nī si feceris, nihil feceris. Manet mihi sentētia & Salomon meus firmus, et vos incēdiarii et sacrilegi cōvincemini.

An autē Hierony. recte tractarit illud, Dauid fecit omnes voluntates dei, & tamen aliquādo peccauit, per hoc qđ dicit, Omnes voluntates dixisse deū, sed nō addidisse, perpetuo, in medio relinquo, alienū ab instituto nostro. Nos dicimus, omnes voluntates dei fieri, sic vt ignoscat omni operi nostro, sicut Aug. dicit. Mandata dei implentur, quādo quicquid non fit, ignoscitur, nihil hic de robustis illis peccatis disputamus, quibus aliquādo sancti peccant, sed de quottidiano inherente, sicut & ipsi de veniali loquunt. Satis dura mihi Hiero.

interpretatio videt̃, Omnes, id est, aliquando vel pro
 maiori tempore, nō tamen damno, propter figurā illā
 synecdochen. Deinde manifeste errat, quod Paulū in-
 simulat, quasi vel peccarit vel nō bonū opus fecerit, dū
 scripsit ad Timotheū de membranīs, ac quoties de ne-
 cessariis huius vitæ cogitarit. Vbi est hic ille Thraso,
 qui se ponderare nō numerare testimonia dixit? Er-
 ror est inquā, asserere, Paulū in his nō benefecisse. Me-
 lius Paulus ipse, Omnia quaecunq; facitis, siue comeditis
 siue bibitis, omnia in nomine dñi nostri Ihesu Christi
 facite. Cōmunis vita iusti, nō est nisi mera bona opera.
 Necq; n. vnā vngulam relinquit Christus in Aegypto
 de ouibus suis. Qd' dico, vt sophistæ sciant S. patres vt
 aliquādo peccauerūt, qd' Lato. probat ex Hierony. p
 exemplū Dauid, ita aliquādo errasse quoq; qd' ego hic
 in Hierony. probo, proinde optime valere eorū auto-
 ritates, quando scripturis manifestis nitunt̃, si secus, ne
 mihi crepent & iactēt se se vicisse, q̃ autoritas cuiuspiā
 sancti ab eorū parte steterit. In cōtentiōe sumus, vbi di-
 uinis, iisq; certis & cuidētibus nitēdū est testimoniis.
 Humana x̃o valeāt in familiari p̃suasione & populari
 Sed quia Paulū p̃ exemplo ponit, qui (cōtione.
 sine peccato bonū opus fecerit, tenemus & nos istā p̃
 sopopeiā. Demus itaq; S. Paulū vel Petrū siue orantē
 siue docentē, siue aliud bonū opus operantē. Si ē opus
 bonū sine peccato, & absq; omni vitio, pōt ipse stare
 cū debita humilitate corā deo et dicere hoc modo, Ecce

domine deus, hoc opus bonū p tuæ gratiæ auxiliū feci, nō est in eo viciū aut peccatū vllum, nec indiget tua misericordia ignoscēte, quā sup eo nec peto, deinde volo vt iudicio tuo verissimo & strictissimo ipsum iudices. In hoc, n. gloriari corā te possum, q̄ nec tu possis illud damnare, cū sis iustus & verax, imo nisi teipsum neges nō damnabis, certus sum, non iā opus misericordiae quæ remittat debitū in isto opere, sicut oratio tua docet, euacuata hic est vtiq̄, sed tantū iustitia quæ coronet. Horrescis ne & sudas Latome? hæc oīa posse imo debere dici a tali iustitiaro certū est, q̄a veritatē debet dicere maxime corā deo, neq̄. n. propter deum debet mentiri, at veritas est, opus esse absq̄ peccato, laude dignū, misericordia nō egens, iudiciū dei non timens, imo iā in opere ipso & accepto dono gratiæ confidere & sperare licet, quia habemus qd̄ opponamus etiā ipsi deo & iudicio & veritati eius, inde neq̄ amplius eū timere oportet, & in misericordia eius nō cōfidere. Nōne Latome hæc omīa sequi & fieri oportet? Neq̄ em̄ deus, etsi creaturās bonas destruat, ideo eas dānat aut reprobat. Ita licet posset & talem sanctū cum suo opere destruere, tamē non potest damnare aut reprobare, q̄a stat veritas, Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatē. Et sic per gratiā dei habemus, quod in hac etiā vita & ante iudiciū deo opponamus, & tam misericordiam q̄ iudiciū eius secure posthabeamus.

Et vbi tunc est illud psal. c. i. Nō intres in iudiciū cū

seruo tuo, quia nō iustificabit in cōspectu tuo om̃is vi-
uens? An hic synecdoche est, om̃is viuens, id est, multi
vel aliqui viuentes? Sed & Paulus, i. Corint. iiii. Nihil
mihi cōsciū sum (ecce bona opera) sed nō in hoc iusti-
ficatus sum. Quo modo nō iustificatus, cū in bono ope-
re sit iustitia & nullū peccatū? Certe prædicasti Euan-
geliū totis viribus, collegisti (vt Latomus dicit) colle-
ctā cū omnibus circumstanciis virtuosis, etiā ab Aristo-
tele recensitis, certe hoc opus fuisse bonū nō potes ne-
gare, quomodo ergo adhuc peccator es in illo? An nō
es peccator, qui nō iustificatū in hoc te dicis? An etiā
mentiris te iustificatū nō iustificatū vocans? Si Lato-
mū audis, non dicas, neq; me ipsum iudico, dominus
autē est qui me iudicat. Sed dicas, ego iudico me ipsum
q̃a opus bonū illius iudiciū nō metuit, iustus. n. est ipse.
Aut ergo Latomiani blasphemāt dei misericordiā &
iudiciū cū suis operibus sine peccato, aut tu Paule men-
tiris, imo & ipse blasphemās veritatē ab illis doctā. Nō
stant simul, habeo opus sine peccato, & in hoc nō sum
iustificatus. Noli deū iniquū facere q̃ nō iustificet opus
bonū sine peccato. Quid. n. in eo damnetur imperfectio-
nem? at illa non est peccatum sed pœna augens boni-
tatem etiam vt melius sit forte multas q̃ paucas habere
eiusmodi imperfectiones.

At dices, Hieremias dicit, xvij. Tu scis, qđ egressum
est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit, diem
hominis non desideravi, tu scis te pastorem sequens.

Et Ezechias, iiii. Re. xx. Obsecro dñe memēto quæso, quomodo ambulauerim corā te in veritate & in corde perfecto, & quod placitū fuit corā te feci. Respōdeo, nō autē dicit, se in iis iplis nihil peccasse, idē fere cū Apostolo sentiens, Nō sum mihi cōsciū, feci quæ tibi placita sunt, & quæcuncq; mandant, sed nō in hoc iustificatus sum. Loquit̃ quantum habet cōscientia. Deniq; in psalterio et aliis locis passim inuocāt sancti iudiciū dei, pro causa sua cōtra aduersarios. Et tamē qui corā hominibus & cōscientia sua irreprehensibiles sunt, nō iustificānt corā deo in hoc, sed in alio quopiā, nempe Christo. Si ergo Apostolus audet dicere se nullius esse sibi consciū, & tamen nō in hoc iustificatū, quanto magis Ezechias aut Hieremias nō iustificati sunt in his quæ recensent, cū sit multo maius & perfectius, nullius esse cōsciū, q̃ ambulare in veritate & facere placita dei. Hi. n. alicuius esse possunt sibi cōscii, vt & Lato. ex Hierony. probat. Cæterū de verbo est alia quæstio, ibi. n. & Paulus audet dicere, deū nō posse mentiri nec seipsum negare, quia verbū est eius nō nostrū, in hoc possumus cū fiducia stare, etiā corā eo & dicere, scio, q̃ hoc non potes damnare, hoc em̃ est iustificatū in semetipso nō modo nullius sibi consciū, hoc non timet tuū iudiciū, nec quærit misericordiam, deniq; hoc tibi opponere possumus, cū sit tibi per om̃ia æquale &c. Sed de vsu ministerio & tractatu verbi nō ita possumus, quia hic, id quod nostrū est, accedit. Ideo Hieremias bene dicit,

Quod egressum ē de labiis meis rectū in cōspectu tuo fuit. Deniq; pro verbo mori debemus tam certi, q̃ pura veritas sit, sed pro opere suo bono, quod sine omni vicio sit: quis audeat mori? Nā & Paulus ad Timoth. cū diceret, Bonū certamen certavi, cursum cōsumavi, fidē servavi, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quā reddet mihi in illū diem iustus iudex, nō dicit se in hoc iustificatū, sed similia Ezechiae in presumptione misericordiæ loquit̃, cuius beneficio nullius sibi conscius, expectat coronā gloriæ, qđ faciūt & oēs credentes. Spes, n. expectat non irā sed gloriā, vt Tit. ii. dicit, sed nō in operibus, imo in misericordia dei.

Quid autē? si Latomiani elabant̃, dicentes, Nō volumus ita fieri, q̃a nemo est certus an tale opus habeat. Quid audio? Stoici sumus an Academici, vt nihil certū habeamus? Verū nō credo eos ita desipere. Quid, n. absurdus q̃ docere bona opera, & simul ignorare q̃ sint bona opera, aut nullum exemplū posse mōstrare. Paulus, n. nihil dubitat, nec Dauid, Nō em̃ ait, dubius sum, sed nihil mihi cōsciū sum. Et Ezechias, nō ait, dubius sum an fecerim placita corā te. Et Dauid psal. vii. nō ait, Iudica me secundū dubiū meum, sed secundum innocentiam meā quæ est in me. Rursus Paulus nō dubitat opus esse in peccato. Nō, n. ait, Sed in hoc dubito an sim iustificatus, sed sic, Nō in hoc iustificatus sum. Et Dauid, nō ait, Quis scit si iustificet̃ in cōspectu tuo om̃is viuens, sed, Quia nō iustificabit̃ in cōspectu tuo

omnis viuens. Quis. n. persuaderet ad bonū opus, si dubitare deberet, quod nā esset bonū opus? Quis in dubiū & in incertū currere (vt Apostolus ait) & aerem pugnīs verberare volet sciens & prudēs? tum vere nulla vnquā erit pax, cū & bona opera habere oporteat, et nemo sciat tota vita, quādo habeat. Quare nobis optiē cōsuluī deus, vt nos de vtroq; certificaret, opera bona manifesta docens esse Gal. v. Fructus autem spiritus sunt, charitas, gaudiū, pax &c. Et Matt. vii. Ex fructibus eorū cognoscetis. Rursum, ea nō sine vitio & peccato esse (ne in illis esset fiducia nobis) certos nos faciēs, vt nō dubia et fallaci cōfessione possimus in omī opere nos agnoscere peccatores, & misericordie viri inueniamur. Porro, vt pacē haberemus infallibilē verbū suū in Christo nobis dedit, in quod cū fiducia nixi, securi essemus ab omni malo. Neq; em̄ aduersus verbū etiā porte inferi valēt cū omībus peccatis. Ibi petra refugij nostri ibi cū Iacob etiā contra deum luctari possumus, & suis eum promissionibus, sua veritate, proprio verbo vregere (vt sic dicam) audemus. Quis enim deum iudicabit & verbum eius? Quis etiā fidem in verbum eius accusabit aut damnabit? Desināt ergo & mei Latomi maculam in gloriam dei ponere, & os blasphemū compescant, nec nobis idolum operis nostri dubii & infidelis erigant, ne & nos gloriā nostram mutemus in similitudinem vituli comedentis fenum.

In fine indignatus, q̄ insimulati essent sese nō intelli-

gere quid sit peccatū, vsu scripturarū. Videamus, inqt, in scriptura quid sit peccatū. Deinde peccatū quattuor modis accipit. Primo pro causa peccati, secundo pro effectu seu pœna, Tertio oblationē pro peccato. Quarto pro ipsa culpa, quo anima rea fit. Et miror, quod nō quinto modo etiā pro premio peccati acceperint, Deinde, vt totum Aristotelem haberemus, etiam peccatū per se & peccatū per accidens facere poterant fecundi illi distinctores. Hic si quæram, quæ est illa scriptura, in qua ista quadriga peccatorū Latomo est visa? Respondet, Origenes & Ambro. diabolum vocant peccatū. Et Augusti. Concupiscentiā post baptismū vel motū eius remanentē. Ex his ego concludo, q̄ Origenes, Ambro. & Aug. sunt scriptura sancta, ita multiplicabunt non solū dñ, per opera bona, sed etiā scripturæ deorū per peccata. Quid. n. essent dñ, nisi & scripturas diuinas nobis darent? Deinde negat peccatorē dici eū qui habet peccatū secundo modo, id est, concupiscentiā seu motū eius post baptismū. Sed mittamus ista portenta & ad rem veniamus. Hic te lector iubeo liberum esse & Christianū, in nullius hominis v̄ba iuratū, scripturæ sanctę cōstantē p̄fessorē, quę si qd peccatū vocat, tu caue vllius verbis mouearis, q̄ velut melius locuturi, ipsum negant peccatū, sed nūc impfectionē, nūc pœnā, nūc viciū volūt appellari, q̄ extenuēt & eludant verba dei, cū nihil horū habeat scriptura, credasq; tu spiritū sanctū eū fuisse, q̄ res suas idoneis v̄bis eloq; potuerit,

vt hominū figmētis nihil opus haberet. Incredibile est
 em̄ quā torqueat sophistas Paulus Ro. vi. & vii. et. viii.
 qđ ibi peccatū & nō penā appellarit, cōcupiscentiā sup
 stitē baptismo. Multa sūma, si possent, redimerēt hoc
 S. Hilarius recte censuit, nihil licere (vocabulū,
 asseri extra præsriptū cōeleste, qđ vero id tentaret, aut
 ipse nō intelligeret, aut aliis nō intelligendū relinque
 ret, id qđ accidit & istis, in vocabulo peccati eo loco
 Pauli. Nō autē aduertunt sophistæ, quā sit absurdū, &
 fide indignū, peccatū appellari penā peccati eo loco,
 & id nullo alio testimonio scripturarū posse doceri, qđ
 tamē oportet in cōtentione, vt obstruat os aduersario
 sicut Paulus iussit Tito. Sed nō solū hoc non possunt
 docere peccatū eo loco penā esse, insup nec Louanien
 sis theologisandi ratio, hic aliqd potest, vt saltē & alius
 vnus locus in scripturis produceret, quo peccatū simi
 liter eā penā significet, etiā si hunc locū nō cogeret de
 simili peccato intelligi. Cū autē hic cardo totius ferme
 questiois verset, & vniuersum cahos Latomianæ offæ
 in peccati istis ludibriis & æquiocationibus supbiat,
 nobis autē id agendū sit, vt veritatē sic asseramus, quo
 aduersarius nō habeat occasionē illudendæ. Habet au
 tē eam, si peccatū nō possumus per scripturas isto mo
 do distinguendū & æquiocandū probare, sicut reuer
 ra nec illi nec nos possumus. Quare in simplici & con
 stanti significatiōe sistendū est, nec egrediendū, donec
 manifesta autoritas nos exire cogat, paulo itaq; altius
 hæc repetenda sunt.

In primis, peccatū non multis, sed vno simplicissime
 moq; modo in scripturis accipi, nō dubites, nec sinas te
 p̄ Sophistas multiloquos hoc tibi extorqueri. Peccatū
 vero aliud nihil est, q̄ id qd' non est secundū legē dei.
 Stat. n. sententia Ro. vii. Per legē cognitio peccati, sicut
 ecōtra, per peccatū ignorantia legis. Peccatū. n. tenebra
 est, quā lex illuminat & reuelat vt cognoscat. Iā vero
 hoc libenter asserimus & gaudemus, scripturas frequē
 tissime vtī figuris grāmaticis, synecdoche, metalipsi,
 metaphora, hypbole, imo in nulla scriptura frequētio
 res figuræ. Sic cū cœlū in vniuersa scriptura, simplex et
 vniuoca vox sit, quæ supernā illā machinā significet,
 tamē psal. xviij. p̄ Apostolis per metaphorā poniť. Et
 terra simplex vox qd' significet nemo nescit, metapho
 rice impios viciis & malis calcādos significat. Quod si
 quis cōtendat, hæc nihil minus multa significata esse.
 Respōdeo, si sic vis nō repugno. Sed qd' nam tum lexi
 con, quod nos vocabula doceat? cū figuræ eiusmodi
 sint in arbitrio vtentiū, seu vt vocāt ad placitū? Sicut
 Horatius docet, Dixeris egregie, notū si callida verbū
 reddiderit iunctura nouū. Exēpli causa, Vexillū nemo
 nō simplex vocabulū ducit. At cū dixero, vexillū cru
 cis, aut vexillū verbi, nemo nō egregie factū verbum
 nouū ex notissimo cernit. Et has egregias innouatiōes,
 si velis pprias significationes facere q̄s erit finis? scili
 cet ideo in lexico scribes. Vexillū aliquando significat
 crucē propositā & Euangeliū prædicatū. Persius cepe

tunicatū vocat, ergo scribendū. Nota tunica significat
 Proinde mihi Hebreistæ illi nō pla- (corticē cepæ.
 cent, q tot vni verbo significationes faciunt, occasione
 Chaldaicorū istorū Onkeli & Ionathæ, quorū hoc ne
 gociū fuisse videtur, vt ea quæ scriptura venustissimis
 & ornatissimis figuris eloquit̃, pro rudibus exuerēt, &
 crasso simpliciq; significato traderent. Hinc natæ illæ
 æquiūcatiōes in ista lingua sine causa, & quædā Baby
 lonica cōfusio verborū. Mire, n. dispergit̃ & intelligē
 tia & animus ista varietate, vbi si vna simplici (q̃ties
 fieri potest) significatiōe pposita, cæteras illius imagi
 nes & figuras iuxta posueris, placido & facili sinu om
 nē illā confusionē colliges, tum & memoriā & intelli
 gentiā mirū in modū iuuabis, nec minus animū simul
 dulcissima voluptate capies. Nescio, n. quæ sit figurarū
 energia, vt tam potēter intrēt & afficiant, ita vt omnis
 homo natura & audire & loqui gestiat figurate. Nōne
 multo dulcius sonat, Coeli enarrāt gloriā dei, q̃ istud,
 Apostoli prædicāt verbū dei ? Et quādo Moses Deu
 tro. iij. dicit de astris nō adorandis, Ne forte adores ea
 quæ creauit dñs deus tuus in ministeriū cūctis gētibus
 quæ sub cœlo sunt : si hebræū verbum sua simplicitate
 reddas inuoluta metaphora, certe nihil dulcius, poten
 tius, plenius audias. Sic, n. sonat hebraice, Quæ blandi
 ficauit dñs deus tuus cūctis populis sub cœlo. Obsecro
 quāta eruditio pietatis ? quāta cōcitatio affectuū ? quā
 ta voluptas in eo verbo est ? q̃ dñs deus astra illa cœli,

ADVERSVS LATOMVM

omnibus populis dederit, velut adulatus & blanditus eis, quo eos suauissima & tenerrima bonitate sua ad sese alliceret, & mollibus istis beneficiis ad sui amorem inuitaret, nō aliter, q̃p sicut mater filio suo super genua sua blandit̃. Vbi si mihi æquiuator accesseris, & id verbi cōtenderis, pprie eo loci significare, partitus est, vel vt noster transtulit, creauit, cogor tibi cedere, sed quāta gratia simul me priuasti, & velut e paradiso in terrā deposuisti: dū nimis pprie et citra figurā loqueris, cū in figura nihil minus, & tuā significationē cū voluptate possederim. Nā qđ hinc, portio, pars, fors, hæreditas dicit̃, quis non videt inde manare, qđ deus vnicuiq; blandit̃ pro sua necessitate, & blanditias suas nostras facit portiones, vt possis dicere, Hæc blādītia dei mihi & mea portio est, & hinc id verbi, diuisionis significationē videat̃ per Metalipsim traxisse. vnde illud Gen. xlix. Diuidam illos in Iacob. At psal. v. Linguis suis dolose agebant, pro lingua sua blanditi sunt, retinet gratiā verbi. Igitur id quod diuidere, blandiri, creare, velut tria vocabula facis, propter vsum autorū, vel figurantiū, vel figuras tollentiū, poteras in vno vocabulo cōcludere, maiore gratia & luce.

Sic cum Deutro. vi. dicit̃, Et narrabis ea filiis tuis. fortius sonat, si dixeris. Et acues ea filiis tuis. Nam non esse simplicem narrationem, probat quod sequitur, Et loqueris de eis, siue habites in domo, siue ambules in via, siue cubes, siue surgas. Quod si obstrepes acueres,

K ij

nō ad verba, sed ad ferrū pertinere, vt hic pprie verbū istud iterare, narrare, inculcare, cogas significare, permittā tibi, sed magis credā priori vt gratiori significationi & fortasse soli. Nā huius verbi vim æmulatus videt Paulus. ij. Timoth. iij. Insta oportune, importune argue, increpa, obsecra. Quid hoc est, nisi verbum dei esse assidue tractandū & inculcandū, acuendū & exponiendū: ne scilicet intrent traditiones hominū, & hebetent verbū dei, fiatq; illud Eccle. x. si ferrū rubiginosū fuerit, & facies eius non deterant, roborabūt vires &c. Et Exo. xxxij. vbi dicit, Vidēsque populū esse nudū, spoliauerat. n. eū Aaron, propter ignominia sordis, & inter hostes nudū cōstituerat, nō prohibebor, quin eandē rem melius sic referam. Et vidit Moses populū quia ociosus esset, ociosum em fecerat eū Aaron ad notam, dū erexisset eū. Quod verbū Paulus ad Gal. æmulatus dicit, Euacuati estis a Christo, & euacuātū est scandalū crucis, id est, cessauit scandalū, iā nō efficax est, nec Christus in vobis operosus est. Ita hic Aaron suo vitulo fecerat populū, vt nec a deo agerēt nec deus ageret in ipso, sed ociosus ab illis diuinis operibus, erectus esset ad gloriā ppriæ iustitiæ. Nōne hoc verbo puchre nō solū nuditatē ipsam, sed & qd illa sit & portēdat, colligo? Nēpe qd futurū erat, sicut & illic Aaron fecerat, qd sacerdotes populū a lege dei traherēt et diuinis operationibus vacantē, in suis ppriis operibus erigerēt, sicut & Paulus dicit, Circuncidi vos volunt, vt in carne

vestra glorient. Hanc, n. gloriā tāgit Moses, quādo dicit populū ab Aaron euacuatū, & tamē erectū in suam notā, vt ipse hinc notabilis esset, cuius opera talis esset populus factus, id qđ Hieron. dicit, ppter ignominiā sordis & inter hostes nudū constituerat, qđ nihil facit neq; ad rem neq; ad textū, nisi æquiūoces omīa, qđ nō phibeo. Ab hoc verbo rex Aegypti nomē habet Pharaon, qđ sit eiusmodi populi rex, qui ociosus sit ab operibus dei, suis propriis operosus.

Adhuc vnū, psal. c. xviij. sēpius iterať hoc verbū meditari, vt Testimonia tua meditatio mea est, Et meditabor in iustificationibus tuis semper. Et cū variis modis vertat, tamē facile in vnā colligā significationē omnes, quæ est, qđ vulgo dicūt, amicabiliter applicare, sese insinuare, teu. freuntlich zu yhm thun/ feyn zu yhm stellen. Qđ Gen. iij. dicitur, Respexit deus ad Abel & ad munera eius, ad Cain autē & munera eius nō respexit. Prouer. viij. aliter, Et delectabor p singlos dies. Et iterum Deliciæ meæ ad filios hominū. Isaia. xviij. In illa die inclinabit vir ad deū suū, & nō inclinabit ad idola sua. Iā Isaia. lxvi. Et sup genua blandient vobis. Rursus Isaia. vi. Et oculos eius claude. Obsecro sint ista oīa vera, vt idē verbū meditari, inclinari, delectari, delicias habere, respicere, blandiri, claudere, & si fuerint plura, significet. Iustū autē ne est tot vocabula ex vno multiplicare, cū possis vel oīa vel plurima in vnū significatū colligere, & figuris solis variare. Respexit deus ad Abel, id

est, hoc faciēs animū appulit ad eū. Sapiētia delectat p singulos dies, dū hoc agēs appellit animū suū omībus, & insinuat se benigniter filiis hominū. Sic homo applicat sese dulciter ad deū, sic mater blandita filio in gremio figit vultū suū in vultū illius, & blāde ad eū gestit, Sic oculos illorū claudit, faciens vt spōte illos figant in sua studia & sic claudant, Sic testimonia tua meditatio mea est, dū cæteris contemptis, ad ipsa me verto. Breuiter, omnē illam varietatem colligo, in hoc q̄p verto, applico, apto me gratuito & ex animo ad illa.

Hæc eo dicta putent, vt probetur, scripturā esse refertam figuris, nō tot significata & vocabula faciamus, quot fuerint figuræ, alioqui qd opus figuris? Et vt ad institutū veniamus, Christus dum offerretur pro nobis, factus est peccatū metaphorice, cū peccator ita fuerit per omnia similis, damnatus, derelictus, confusus, vt nulla re differret a vero peccatore, q̄p quod reatū & peccatū, qd' tulit, ipse nō fecerat. Sicut dicit psal. lxxviii. Quæ nō rapui tunc exoluebā, vt non dubitet ea confiteri sua esse, dicens ibidē, Improperia impropertiū tibi ceciderunt super me. Et iterū, Insipientia mea & delicta mea a te nō sunt abscondita. Oportet autē in metaphora aliquā differentiā esse a re vera, quia similitudo (vt aiunt) non identitas est. Et quæ transferunt secundū similitudinē se transferunt, alioqui ne translatio quidē esset. Et hoc spectauit Paulus Ro. viij. Misit deū filiū in similitudinē carnis peccati. Et Heb. iij. Tentatū

per omnia, p similitudine absq peccato. Et in hac translatione, nō solū est verborū sed & rerū metaphora. Nā vere peccata nostra a nobis translata sunt & posita sup ipsum, vt omīs qui hoc ipsum credit, vere nulla peccata habeat, sed translata super Christū absorpta in ipso, eū amplius non damnent. Proinde sicut figurata locutio est dulcior & efficacior q̄ simplex & rudis, ita peccatū verū nobis molestum & intolerabile est, sed translātū & metaphoricū iucundissimū & salutare est.

Vt ergo Christus vere petra dicitur, ab Apostolo i. Corint. vii. Petra autē erat Christus, ita Christus vere est peccatū. Item Christus est serpens æneus, agnus paschalis, & omia illa de eo dicta. Nō tamen ideo dicimus, q̄ æneus serpens sit duo vocabula, nec petra. Nemo vnquā dixit Agnus paschalis, vno modo pecus, alio modo Christū significat. Nemo dixit Aaron vno modo Christū, alio modo filiū Amram. Nemo dixit Dauid vno modo filius Isai, alio modo Christus. Salomon vno modo filius Dauid, alio modo Christus. Et tamē vere dicimus, Christus est Dauid, Salomon, Aaron, et oīa illa veteris testamēti symbola. Ac ppter hūc Christū peccatū factū, etiā sua similitudo peccatum dicitur, oblatio scilicet veteris testamenti, Ita vt non diuersitas sed similitudo peccati per omnia maneat, quæ facit figuris locum & vocem cōmunem reddit, illi autē peccatum sic tractant, vt quattuor istæ species dissimiliores sint, quā cœlum & terra, ex qua dissimilitudine

hebetat intellectus, cōfundit anima, & perit vniuersa gratia, tum verbi tum rerū. Hoc modo Paulus Ro. viij tractans peccatū dicit, Et de peccato damnauit peccatū de peccato illo, qđ Christū esse fecit, trās lato nō in illū damnauit peccatū nostrū, de quo nunc videamus.

Dicimus ergo sophistas, vere nō nosse, qđ sit peccatū vsu scripturarū. Nā dū poenā vocāt, longe dissimilē rem a peccato somniāt, qđ scriptura nō facit. Quia vt dixi, Christus similis peccato fuit p omīa, nisi qđ peccatū nō fecit. Nā omē illud malū, qđ post actū peccati in nobis est, scilicet timor mortis & inferni, sensit & tulit Christus, illud vero figmentū illorū, de reatu & deputatione ad poenā ipsi nō intelligunt. Christus, n. sensit deputationē illam, & similis erat illi, qui sic deputatur, licet absq; culpa. Quæ vero est deputatio, quā nō sentias? prorsus nihil. Itaq; Christus tunc (vt dixi) nihil differebat a nouissimo peccatore, q accepta iā mortis et inferni sentētia dānandus esset. Vigebat illa deputatio, solū hoc aberat, q talē deputationē nō meruerat, & si ne opere in illā p nobis traditus erat, quāq; hæc res magis affectibus, q̄ verbis tractari & capi velit. Ultra dicimus, sophistas nō nihil capere, quæ sit substātia peccati, scilicet offensio dei & legis dei trāsgressio, sed quale sit in p̄dicamento quātitatis, qualitatis, relatiōis, actionis, passionis, hic prorsus nihil sciūt. Quare hic sic tractabo, vt ad oīa Latomi pducta semel respōderim, ne liber crescat in immodicū, si per singula discurrā, parcendum enim est lectori.

ADVERSVS LATOMVM.

Vt ergo crassissime loquamur pro sophistis. Peccatū secundū p̄dicamenta tractemus, si forte possint nos sequi. Peccatū citra metaphorā, vbi vbi fuerit vere peccatū est, natura sua, nec vnū magis peccatū q̄ aliud, iuxta proprietatē substantiæ, quæ nō suscipit magis neq̄ minus, licet vnū sit maius & fortius alio, sicut & substantia vna maior q̄ altera, nō. n. minus substantia est musca q̄ homo, nec minus homo infirmus q̄ robustus. Porro, ne me in verbis captent, Substantiā hic accipio nō more Aristotelis sed Quintiliani, q̄ modo, de quauis re mūdi possis primū disputare, qd sit, deinde quāta, deinde qualis, & sic de aliis. qd & Aristo. obseruat vbi cūq̄ differit, sed & sophistæ cuius prædicamēto suā tribuūt quidditatē. Sic. n. de iustitia disserturus, p̄ prædicamēta dispones locos orationis, primū, qd sit, secundū substantiā suā, deinde, quāta, qualis, quorū, qd agat, qd patiat, vbi sit, q̄ tēpore sit, qd habeat, quo modo gerat sese. Nā hic de p̄dicamentis intellectus, meo iudicio ad eloquentiā, ad memoriā, ad intellectū, ad cognitionē rerū vtilissimus foret, si exerceret, sed scholis sophisticis prorsus ignotus. Hoc vero peccatū substantiale (vt dixi) nō nihil intelligūt sophistæ, sed post baptismū & infusam virtutē dei, sic se habet, vt nondū penitus nihil sit, cōtritū tamē est & subiectū, vt iā nō possit qd potuit. Quid autē potuit: reos nos agebat corā deo & conscientiā infestabat tyrānice, trahebatq̄ de die in diē in maiora mala, eratq̄ in quātitate, q̄litate & actiōe

L

potens, in vbi & quādo regnabat, quia vbiq; & semp in om̃ibus viribus, om̃i hora praualebat. In passionis vero prædicamēto nihil erat, non. n. paciebat legē arguentē, nolebat tangi etiā. Deinde sitū suū in corde posuerat, declinare faciem suā deorsum, & ad inferos properare. Porro, relatio erat omniū pessima, quod opponeretur gratiæ, subiectū iræ & furori dei. Sic regnabat, nos seruiebamus illi.

At cū venisset regnū dei, diuisum est hoc regnum, princeps mundi eiectus foras, caput serpentis cōtritū, vsq; ad feces & reliquias quasdā, quæ nostra demū cura sint exterminandæ. Sic ingressis filiis Israel terram Chanaan, oēs plane reges occidebant, virtus eorū contrita, reliquiæ tamē Iebuseorū, Cananecorū, Amorreorū (vt Iudic. i. scribit) remanserūt, naturalis & germana portio illorū populorū deletorū, sed sic vt essent tributarii & serui, nō autē regnarent aut æquarent filiis Israel, quos demū Dauid confortato regno deleuit. Ita nos in regnū fidei vocati per baptismi gratiā, regnum peccati obtinemus, ceteris omnibus viribus eius, tantum in membris reliquiæ manent, remurmurātes, & generis deleti sui ingeniū & naturā referentes, quas nostro Marte abolere debemus, fiet autē vbi Dauid noster confortato regno sederit in sede maiestatis suæ. De hoc reliquo peccato mihi cū sophistis quæstio est, an sit censendū vere peccatū nec ne. Et vt dictum est negare non possunt, peccatū ab Apostolo dici, sicuti vellent, ideo

ADVERSUS LATOMVM.

ad patrū glosas & distinctiones cōfugiūt, adeo vt obti-
nuerint, vt Pauli vox conticuerit per orbē, nemocq; sit
amplius, q illud peccatū vocet, noīe quo Paulus vocat,
volentes eīse vocē absurdā & periculōsam. Quasi spiri-
tus sanctus minus puidus fuerit, aut verba ignorarit,
qbus sine periculo de rebus suis loquerēt, & nos loqui
doceret. Proinde, p reducendo vsu Paulinæ vocis, hic
oīa omniū patrū dicta semel in vnū negemus, siue ap-
pellent superstītē illā concupiscentiā, infirmitatē, pœ-
nā, impfectionē, viciū, aut quoquo modo volent, nos
illis Paulū opponimus Apostolū nostrū, id est gentiū,
tam locupletē autorē, qui nō vno loco peccatū, & semp
peccatū, nuncq; pœnā, nuncq; impfectionē, nuncq; infir-
mitatē vocat. Neq; n. Augustino, cōp cōp omniū summo,
licuit vocē Pauli mutare, & aliam inuenire.

Dicimus ergo, si probauerint, vel ex absurditate sen-
tentiae, vel ex cōsequētia, peccatū hoc, nō esse peccatū
vere, cedemus, & peccatū hoc loco non peccatum sed
pœnam significare consentiemus, alioqui ne angelis
quidē de cōelo aliud dicentibus cessuri. Quid quæritis
amplius sophistæ? ac patres quidē excusatos habeo, q
vel tentatione vel necessitate adacti fortiter negauerūt
peccatū post baptismū remanere, qā cū illis pugnabāt,
q gratiā simpliciter negabant, ideo vt digne eā cōmen-
darent, asseruerūt omnia peccata auferri. Et seruiebat
sermo eorū pulchre & a pte materie (vt dicunt) sub-
iectæ, nā aduersarii de peccato regnante disceptabant,

L. ij.

hoc negabāt auferri, id qđ impiū est, vere. n. totū peccatū abolitū est, vt prorsus nihil regnet amplius. Quāquā August. ipse in multis locis plane & vitiū & peccatū appellet, vt est in Epistola ad Hierony. vbi dicit, Ne mini tantā esse charitatē in hac vita, quæ nō augeri debeat. Atq; id qđ interim deest, vitiū est, inqt. Et sequitur ex quo vitio, nō iustificat in cōspectu dei om̄is viuens. Ex quo vitio, si dixerimus, qā peccatū nō habemus, ipi nos seducimus, & veritas in nobis nō est. Ex quo vitio nō ē iustus in terra q̄ bene faciat et nō peccet. Hec Aug. Hic vides & Aug. hāc autoritatē sic intellexisse, q̄ benefaciēs peccet, qā operat in charitate nondū satis aucta, quā vitiū vocat, nihil aliud in opere isto deesse differens, q̄ plenā charitatē. Sunt ne hęc clara satis? Sed & Lato. quādā ex eodē adducit, in eandē sententiā vitiū semp asserēte, q̄q̄ (vt dixi) Augustino nō satis credo, ne aduersarius dicat me eo niti tantū vbi mecū facit, sit sane sibi ipsi cōtrarius, vt Lato. cogit, mea nihil refert. Attñ cū esset Lato. his tonitruis pcussus in caput, vt alienatus diu secū nō esset, vidēs sese Aug. dānasse in Luthero, qđ ante temeritatē videre nō poterāt vniuersi sophistæ, tandē ad se reuersus cogitauit, qđ faciā? turpe est vinci, hoc faciā. Imaginabor latinā linguā in toto orbe vna cū gręca & hebrea, virtute dialogi mei extinctā esse, aut si qđ reliquiarū superest, dicā, sicut de hoc peccato dico, nō esse peccatū, ita illā nō esse linguā, qā Papa factū nostrū cōprobauit, facile erit, vt istas orbis re

liquias cogamus e Louanienſi facultate theologiæ, pe-
tere vocabulorū ſignificatiōes. Igit̃ cū vocabulū, viciū,
in Auguſtino toties occurrat, vt etiā magis inſeſtet, q̃
vocabulū peccatū in Paulo, ſtatuiſmus & ordinamus,
& in virtute facultatis noſtræ præcipimus, vt vitiū ſig-
nificet qđ nos volumus, nempe impfectionē, nō illud
quod deſit & deeſſe nō debet, nec qđ ſit cōtra legē dei.
Sī q̃s autē aliter dixerit, indignationē bullæ et in caudā
eius nouerit ſeſe incurſurū. Datū ſub ſigillo &c. Te ob-
ſecro lector, q̃ miraris me ſic ludere in ſophiſtas iſtos,
an nō iuſtus ſit dolor meus ſup iſtis inauditis temerita-
tibus & impudētiffimis ſycophanciis? Nō eos ludam?
q̃ nō cōtenti q̃ ſcripturas dei, q̃ dicta patrū, q̃ euiden-
tes rationes ludunt, inſup pergūt toti orbī os oblinere,
& plane oēs homines in beſtias trāſformare, quaſi nec
linguas noſtras cognoſcamus. Oīa ſecula, totus orbis,
viciū vocat etiā hoc, qđ cōtra virtutes morales eſt, &
vſitatiffimū eſt verbū de vicijs & virtutibus, nec ipſorū
Ariſto. peccata aliud q̃ vitia vocat. Et adhuc audēt iſti
prodire, nŕa, ſua, diuina, oīa negaturi, & in faciē om-
niū dicturi, vitiū nō ſolū nō cōtra virtutes, ſed nec con-
tra gratiā dici. En tibi Louania tuos incēdiarios, hoſtes
linguarum & veritatis. Et tu Antichriſte Romane, En
Igit̃ frontes iſtas meretricias con- (tuas cultrices.
temnamus, & Auguſti. cū Paulo iungamus, q̃ hic pec-
catū, ille vitiū vocat. Vitiū autē ſcimus id eſſe, qđ culpā
& reprehensionē habeat, arguiq̃ dignū ſit, etiā in re-

bus corporalibus. Sic habet vniuersa lingua latina.
Quare Paulū de peccato audiamus, Ro. viij. dicentem,
Misit deus filiū suū in similitudinē carnis peccati, & de
peccato dānauit peccatū in carne, vt iustificatio legis
impleret in nobis, qui nō secundū carnē ambulamus,
sed secundū spiritū. Quid est peccatū dānari de pecca-
to? diximus Christū esse peccatū factū, p nobis sicut
dicit. ij. Corint. vi. Eū q nō nouerat peccatū, pro nobis
peccatū fecit, vt iustitia dei essemus in illo. Hic utrūq;
peccatū utroq; loco ponit. Metaphoricū vel allegori-
cū est Christus, de q peccato dānauit nostrū verū pec-
catū. Nā qd' peccatū nostrū tollat, vnde habemus, nisi
de Christo facto peccato p nobis, nō utiq; de nostris
viribus aut meritis, sed de peccato dei, id est, quē deus
peccatū fecit. Rogo cur nō dixit, extinxit peccatū, sed
vigilāter ponit, dānauit peccatū? Nō. n. nos credimus,
cū Louanien. sophistis, Paulo defuisse verba qui sit vas
electionis, electis & ppriis verbis locuturus praeuissus.
Quis. n. est dānatus? deinde addit in carne, omīno asse-
rens peccatū in carne, sed dānatū. Dānatus utiq; is est,
q nō modo a latrocinio aut malo scelere p̄hibitus, non
modo captus & incarceratus, sed iudicatus & lata sen-
tentia mortis ductus est ad mortē, vt nihil aliud cū eo
fiat, q̄ vt tollat de medio, etiam si necdum sit sublatus.
Quæ est enim virtus talis latronis?

Ita peccatū p baptismū in nobis captū, iudicatū, pror-
susq; infirmatū, vt nihil possit, mandat penitus abolē-
dū, q vero huic dānato cōsenserit, incurret illud Iohā.

xvij. Spiritus arguet mūdū de iudicio q̄a princeps mūdi iā iudicatus est. Dānatū peccatū & iudiciū hoc rectū esse credere debemus, & ipsum exequi. Quæ sunt autē vincula huius captiuitatis? Isa. v. Et erit fides cinctoriū renū eius, & iustitia cingulū lūborū eius. Sic psal. lxxvij. Ascendisti in altū captiuā duxisti captiuitatē, accepisti dona in hominibus. Quis x̄o ignorat latronē liberū nō minus esse latronē q̄ captiuū? Sed virtus eius extincta est, vt nihil sit eo infirmius cui mors est, p̄xima, nō pōt modo, qđ latro vellet. Miser ergo, sed tamē latro, si em̄ dimiseris eū, faciet quæ latro facit. Ita peccatū in nobis post baptisimū vere peccatū est naturaliter, sed in substantia, nec in quātitate, nec q̄litate, nec actiōe, in passione vero totū. Nā idē prorsus est motus iræ & libidinis in pio & impio, idem ante gratiā & post gratiam, sicut eadem caro ante gratiam, & post gratiam, sed in gratia nihil pōt, extra gratiā præualeat. Vnde Paulus. viij. lex spiritus vitæ in Christo, liberauit me a lege peccati & mortis. Cur nō dixit, liberauit me a peccato & morte? Nōne Christus liberauit a peccato & morte simul? verū de opere, p̄prio legis spiritus loquit̄, q̄ hoc faciat qđ Ch̄us meruit. Christus qđē semel absoluit & liberauit omnes a peccato & morte, dum nobis legē spiritus vitæ meruit. Ille ergo spiritus vitæ quid fecit? nondum a morte, nōdū a peccato liberauit, liberabit autē tandē, q̄a adhuc moriendū est, adhuc in peccatis laborandū. Sed a lege peccati & mortis liberauit, hoc est, a regno & tyrannide peccati & mortis, vt peccatū quidē allit,

sed amissa tyrānide nihil possit, & mors quidē instet,
 sed amisso stimulo, nihil nocere neq; terrere possit. Ecce
 iā duos locos, in q̄ Paulus peccatū vocat reliquū ma-
 jor. Hinc Paulus Ro. viij. & Colos. iij. (lū baptismatis,
 iubet mortificari mēbra sup̄ terrā, irā, libidinē, auari-
 tiā, & similia, apertis verbis vtens, iā nō solū appellās
 ipsum peccatū, sed suis nominibus, irā, libidinē, auari-
 tiā. Et hæc noui isti linguarū autores psuadebūt nō esse
 nomina vitiorū neq; peccatorū. Scribit, n. sanctis & fi-
 delibus Apostolus. Fingāt igiŕ, libido in isto loco non
 est viciū sed pœna peccati, & impfectio quædā, nō con-
 tra legē dei. An nō erat etiā pœna peccati ante baptis-
 mū? Cur tūc erat peccatū? An imputatio hic sola mu-
 tauit rem & naturā? Necesse ergo habebūt, vniuersum
 Paulū ferme nouis vocabulis replere, erasis istis inole-
 tis. Sic Ro. vi. Non regnet peccatū in mortali corpore
 vestro, vt obediatis cōcupiscētiis eius. Quid clarius di-
 ci potuit? peccatū inest in corpore & cōcupiscētiæ eius-
 dē, sed ne regnet curandū est, hic iā tertius locus. Quar-
 tus ibidē, Peccatū. n. vobis nō dñabit, q̄a nō estis sub le-
 ge, sed sub gratia. Ecce sub gratia agentibus scribit, &
 peccatū eis nō dominari dicit. Quod vtiq; nō de extra-
 neo, sed intraneo oportet intelligi. Quis. n. extraneo re-
 sistere potest, & alterū prohibere ne peccet? Quintus
 ibidē, Vetus homo noster simul crucifixus ē vt destrua-
 tur corpus peccati. Noster, inq̄t, homo crucifixus est,
 & tamē destruendū est corpus peccati in eisdē nobis,

ADVERSUS LATOMVM

Nuncq̃ vult dicere, vt destruat corpus impfectiōis aut corpus poenę. Ecce quinq̃ locos aptos habemus, in q̃bus Paulus peccatū vocat, p̃ter eos, q̃s nō numeramus adhuc, vbi nominibus indiuidualibus vitiorū vtitur. Et hec oīa coelestia tonitrua, cedere cogēt sibi fumivenduli homūtiōes, vna repta glosella e p̃prio capite prolata, ne vno qdē loco scripturę roborata. Nā de septimo capite, qd̃ totū huc ptinet, in sequētib. videbimus.

Quid ergo? peccatores sumus? imo iustificati sumus, sed p̃ gratiā. Iustitia nō est sita in formis illis qualitātū, sed in misericordia dei. Reuera. n. si a piis remoueris misericordiā, peccatores sunt & verū peccatum habēt, sed q̃a credūt & sub misericordię regno degūt, & damnatū est & assidue mortificat in eis peccatū, ideo nō imputat eis. Ista est remissio baptismi gloriosissima & certe si spectes rem diligēter, fere maius est, eum pro iusto haberi q̃ adhuc peccatis infectus est, q̃ qui oīno purus est. Nō ergo dicendū, q̃ baptismus nō tollat oīa peccata, vere oīa tollit, nō secundū substantiā, sed plurimū secundū substantiā, & totū secundū vires eius, simul quottidie etiā tollēs secundū substantiā, vt euacuet. Nec ego solus aut primus ex hominibus post Apostolos hec dico. August. verba sunt, Remittit in baptismo vniuersum peccatū, nō vt nō sit, sed vt nō impute. Audis? Est peccatū etiā post remissionē, sed nō imputat. Non sufficit tibi hac ineffabilis dei misericordia, q̃ te penitus iustificat ab omni peccato, habens te ac si sine

M

peccato sis, tantū vt pergas mortificare, id qđ iā dānatū & prope mortē positū ab ipso est? Monstret itaq; absurditatē & cogat Latomus, Apostolū nō intelligendū de vero peccato, pprie dicto. At dices, hoc iam non peccatū est, nō imputari. Hoc est qđ volo, vt nō naturæ operis, sed misericordiæ nō imputāti tribuañ. Latomus autē misericordiæ ignoscentia postposita, vult ex natura non esse peccatū. Hoc vero est sacrilegium.

Ex iis puto defensum nūc, Omne opus bonū esse peccatū, nisi ignoscat misericordia. Nā nec ipsi possunt negare, qđ fructus referat naturā arboris. At arbor iā pbatā est, nō sine peccato esse, licet dānato et indulto, quare nec opus eius est sine peccato, licet dānato & indulto. Hic etiā Aug. i. Retra. xix. dicit, vbi disputat, an mādāta dei impleant in hac vita, cōcludit, Omnia mādāta dei implent, quādo quicqđ nō fit ignosciñ. Nōne hic clare dicit, nō operibus factis sed misericordia ignoscēte dei mādāta impleri? Quid autē ignosciñ nisi peccatū? Claret ergo in meris cauillis verborū sophistas hærere, dū negāt peccatū esse, et tamē appellari a Paulo peccatū cōcedūt, vt possis dicere secundū eos, Opus bonū nō est peccatū, est tñ illud qđ dicit peccatū, sicut sup de impossibili. Mandatū dei nō est impossibile, est tñ qđ dicit impossibile. Quasi Demodocū apud Aristo. æmuleris & dicas, Louanienī insipiētes qđ nō sunt, faciūt tñ ea, qđ faciūt insipiētes. Scilicet, tātas tragœdias mouēt, tātū ne voces istas, peccatū & impossibile in publico sinant

ADVERSUS LATOMVM

ullo sensu valere, nulla culpa, nisi quia contradietum est ab eis, ne Magistri nostri a veritate confundantur.

Et quia hic de peccato diximus, primum volo lectorem ut habeat quod breuiter omnibus a Latomo inductis respondere. Obserua primum, Latomus incedit per omnia, quasi peccatum a me assertum nihil sit, & iam dudum triumphatum, ut est mos sophistarum ante victoriam exultare et petere principium viciosissime. Ideo quicquid scripturae vel patrum potest corradere, in quo negant peccare fideles, huc pertinere credit, ut me concludat. Tu ergo ad ista omnia utere Pauli verbo Ro. vi. Non regnet peccatum in mortali vestro corpore, ut aliud scias esse, peccatum regnare, & aliud, peccatum regnari. Intelligis? Nam sic potes dicere etiam Latomi vsu, aliud esse peccatum velle, aliud peccatum explere, cum sit tamen idem peccatum, ut furtum vel homicidium. Dic ergo quando nubibus testimoniorum aduehitur, Domine numerator testimoniorum & non ponderator eorum, vos valde bene probatis, non esse in sanctis vel operibus eorum, peccatum regnans, sed non probatis, non esse peccatum regnatum, seu illud quod Paulus tangit, dum dicit, Non obediat concupiscentiis eius. Eius, Eius, auditis Domine Latome? Eius peccati quod non regnet in corpore, & tamen sit in corpore cum suis concupiscentiis. Nam Lutherus nunquam de regnante peccato dixit, quod in sanctis esset. Vos ergo non recte facitis, quod aliud promittitis & aliud facitis. Vultis confutare Lutherum, & confutatis aliquem vestrum Morpheum.

Exempli gratia, quando Paulus, i. Cor. vii. dicit, virgo si

M ij

nubit nō peccat, & si duxeris vxorē nō peccasti. Hoc D
vestra inducit contra Lutherum, & non concluditis,
qa idē est cū illo, nō regnet peccatū in corpore vestro,
ergo de regnāte peccato loquī, quod dictionis series
probat, qa de sanctis loquī, in quibus nullū peccatum
regnat. Nōne et Lutherus multo fortius q̄ vos dixit, ex
i. Iohan. iij. Qui natus est ex deo nō peccat, & nō potest
peccare; repugnat. n. ex deo esse & peccare. Virgo nu
bit & nō peccat, minus est q̄ non potest peccare. Hoc
Paulus dicit sic Ro. vi. Peccatū vobis nō dñabit, id est,
nō potestis peccare, qa nō estis sub lege sed sub gratia.
Nā & Latomus q̄ dicit, Virgo nubēs nō peccat, & Lu
therus qui dicit, Virgo nubēs nō potest peccare, nega
re nō possunt, quin virgo nubens peccet in reddendo
debito carnis, vt vnanimīter oēs dicunt, & pbat psal. l.
Ecce em̄ in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis
cōcepit me mater mea. Quomodo ergo peccat nubens
& nō peccat; An nubere Latomus eo tantū trahet, qd̄
in sponsalibus agit ante secreta cubilis; Non credo sic
aperte sophisticaturū, sed sophisticet. Quid ad illud p̄
ceptū qd̄ ibidē premitit; vxor viro debitū reddat, &
vir vxori debitū reddat. An hic nō opus illud cōceptio
nis in peccato qd̄ Dauid dicit, docet; At nubens huic
operi sese ex anīo tradit. Sed & Lato. quoq̄ dicit san
ctos sēpius peccare, potest & virgo nubere aliqua ve
niali peccato cōcurrente, ergo contra Apostolum vir
go nubens peccabit,

Sed audacem Apostolū vide, qui sine cōsensu facultatis theologicæ Louaniēn. amplius loquit̃. Nolite fraudare inuicē, nisi forte ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi, & iterū reuertimini in id ipsum, ne forte tentet vos Satan ppter incōtinentiā vestrā. Quis? tu Paulē absq; literis & sigillo facultatis Theolo. Louaniēn. audes incōtinentiā ponere in sanctis, & iis quos oratiōi vacare doces? Certe tu Tacianus, Cataphrigarū patronus es, q; Matrimoniū peccato inuoluis, imo nō tantū matrimoniū, sed sanctos dei. Et om̃is illa pompa in te ruet, quā Latomus pro absurditatibus cōtra Lutherū inducit, & futurū est, vt libri tui exurant, tum postea terribilis bulla cultrices illas fideles agri dominici comprobabit, surgetq; Latomus, ac ratiōe reddita p̃babit, q; incōtinentia illa nō sit incōtinentia, sed infirmitas et pœna. Et quādo Satanas eos tentat, nō ad incōtinentiā sed ad infirmitatē tentat. Qd' si quo casu cōsenserint incōtinentiæ, non peccato cōsenserint, sed infirmitati & pœnæ, ac p hoc dū peccant, etiā nō peccabunt. Vide q; fedus tu es futurus hæreticus. Deniq; hinc fiet, vt diuina mādāta vniuersa nō prohibuerint peccatū, sed infirmitatē & pœnā peccati. Et noua Theologia in mundū veniet, quod peccatū sit, nō cōsentire peccato sed infirmitati & pœnæ. Et deus nō prohibuerit vitare peccatū sed infirmitates & pœnas peccati. Et erit sensus Pauli Ro. vi. Nō regnet pœna peccati in corpore vestro, vel nō regnet infirmitas in corpore vestro, vt obediatis cō

cōcupiscenciis eius. Rursum cōsentire ei qđ peccatū & damnatū nō est, peccatū erit. Noua plane ratio peccati. Infirmitas nō est peccatū nec dānata. Et tamen si cōsentias rei nec damnatæ nec culpabili, peccasti.

Quare, si consultū piis animabus voluissent sophistæ isti, omissis verborum elusionibus, rem simpliciter, vt est, pposuissent in hūc modū. Ecce optimi fratres fatemur opera bona deo placere, omīnoq; p ea nos saluari, sed nō sic sunt bona, q; sine peccato sint, sed q; aduersus peccatū pugnādo facta sunt. Hoc ipsum enim bonū opus est totū, qđ peccatū in nobis est, & nobiscū ipsis pugnamus ne regnet, ne obediamus cōcupiscenciis eius. Iā licet rigor legis diuinæ etiā hoc exigere possit, vt ista pugna in nobis nō sit, quia tales nō creauit nos ab initio, rectū em̄ fecit deus hominē, ipse se miscuit infinitis quæstionibus (ait sapiēs) Nā hoc malo impedimur, ne toti simus in eius lege, & pars nostri quæ nobiscū pugnat legi eius aduersat. Tamen, pmisit misericordiā & ignoscentiā omnibus, qui saltē non consentiant huic parti, sed pugnēt aduersus eā & abolere studeant. Hoc studiū placet, nō quia dignū, sed quia ipse indulgit & acceptare promisit. Proinde ne infleris aut superbias, habes in teipso vnde iudiciū & rigorē meas tuas, & ad misericordiā solā tete conferas. Hac em̄ misereunte, nō te currente, bona sunt opera tua. Aliud ergo de te iudicabis secundū rigorem iudicii dei, aliud secundum benignitatē misericordiæ eius. Et hos duos con-

A D V E R S V S L A T O M V M.

ſpectus nō ſeparabis in hac vita. Secundū illū, oīa opera tua polluta & immūda ſunt propter partē tui aduerſariā deo. Secundū hāc vero totus mūdus et iuſtus. Atq; vt hoc ſis, Baptiſmi ſymbolū pro teſtimonio habes, in quo veriſſime oīa peccata tibi remiſſa ſunt, remiſſa inquā in totū, ſed nondū oīa abolita. Credimus em̄ remiſſionē peccatorū omniū factam abſq; dubio, ſed agimus quottidie & expectamus, vt fiat etiā omnium peccatorū abolitio & oīmimoda euacuatio. Et n̄ qui in hoc laborāt, faciūt opera bona. Ecce hāc eſt fides mea, quoniā hāc eſt catholica fides. Sophiſtæ vero q̄ hęc impugnāt, hoc agūt vt nobis fiduciā operū erigāt, & tam miſericordię q̄ iudicii dei opus extenuēt, ſicut de eis dicit̄ pſal. ix. Auferunt̄ iudicia dei a facie eius. Et ideo & timorē dei & fiduciā noſtrā ſubuertūt, ferendī alioq; ſi nō hanc ſortē noſtrā & capitale ſalutis præſidiū nobis demoliri & vaſtare anhelarent, & in leuioribus rebus vel luderent vel inſanirent.

At dices mihi, diſtinctio illa noua & tua eſt, de peccato regnāte & regnato, & arbitrio tuo poſita. Reſpondeo, Eſto, cōtemne eā, nō eſt mihi in verbis cōtrouerſia, finge tu aliud. Saltē regnātis peccati vox, non meū inuētū, ſed Pauli autoritas eſt. Tu nūc illud, qđ nō regnat quīſ nomīe appellato, quāuis etiā p me faciat Gen. iij. Sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius. hic certe peccatū ſubiectū deſcribitur. Sed & Sophiſtæ cogunt̄ cōcedere, aliud peccatū veniale, aliud mortale,

Et cū veniale asserāt nō nocere, nō regnare, nō dānare, verissimū tamē vocāt & p̄prie dictū peccatū, nec ideo alterius generis aut naturæ peccatū faciūt, q̄a illud mortale, hoc veniale, sed utrūq; defectū a lege dei & cōtrariū legi dei asserunt. Et ego aliud nihil peto, q̄ vt mihi permittāt hoc modo peccatū vocare illud reliquū baptismo, quo modo ipsi veniale, qđ misericordia egeat, & natura sua malū & vitiū sit, cui si cōsentias etiā regnare fecisti & seruisti ei, ac mortaliter peccasti. In hoc habeo Paulū Ro. vi. satis iā memoratū, a quo nō patiar me auelli. Non (inquā) negare poterunt duo mala superesse baptismo, peccatū & cōcupiscentiā eius. Verba Pauli aperta sunt, peccatū, fomes ipse naturale malum, cōcupiscentia, motus eius, huic nō obediendū, illud destruendū dicit, vt destruat (inqt) corpus peccati. Appellēt illa duo vt libet, sed nō repellant esse dicta a Paulo. Mortificanda ea & destruenda vult Paulus, vt quæ dānata sint ad mortificandū, mala ergo vicia & peccata sunt. Infirmitates, n. & mortalitates & pœnæ non cadunt sub p̄cepto, nec in arbitrio nostro poni possunt. Quis, n. mortē & pœnas mortificet, nisi solus deus sine nobis? Sup peccata vero & ea quæ nos reos faciūt, p̄cepta ferunt. Cū ergo nobis præcipiat mortificare, nō obedire illis, nō utiq; pœnas, nō mortalitates, nō infirmitates, sed peccata intelligit. Quæ esset em̄ lex, Noli obedire hulceri, noli obedire febrī, noli obedire fami & siti, noli obedire nuditati & vinculis aut cōcupiscen-

ADVERSUS LATOMVM.

tiae vnius illorū? Nōne & istae sunt infirmitates, pœ-
næ, mortalitates? sed peccato, peccatori & suggestio-
nibus eorū, quæ & ipsa peccata sunt, nō est obediendū.

Quancūq; stultū sit, nos in re tam manifestaria tot ver-
bis laborare, cū Apostolū claris expressisq; verbis ha-
beamus, peccatū & cōcupiscentias asserentē. Qui Pauli
verbis nō acquiescit, nostris quādo capiet? Obsecro,
qd facturi fuissent, si Paulus obscure fuisset locutus, &
pro peccato malū vel infirmū posuisset? itē p obedire
& nō regnare, vigilare, vel abstinere, dixisset, sicut Pe-
trus dicit, Abstinete a carnalibus desyderiis, quā secu-
ros, q̄ letos hīc triūphos ducerent. Nūc cū luci & diei
resistere nequeāt, parant nubes illi obducere, & in me-
dio die tenebras creare, vt peccatū sit nō peccatum, vt
Paulus mentitus videat. Qd si etiā patres pro ipsis so-
nare videant, nō tamē eis adherendū est, sed magis Pau-
lo, etiā si vera dixerint, q̄a obscurius & impotentius q̄
Paulus loquūt. Clariora sunt Pauli verba, q̄ vt vllius
glosa indigeāt, imo glosa magis obscurant. Quancūq; vt
dixi, patres, tamē & ipsi hoc peccatū & viciū vocāt ali-
quādo, tum sæpius de peccato regnāte loquūtur. Qua-
re sophistis nostris per patrū dicta me oppugnātibus,
sic dixerim, Vos p obscura probatis clarissima, & per
humana tractatis diuina. Quare cū hoc etiā vester Ari-
stoteles prohibuerit, ne ignota p ignota, obscura p ob-
scura, multo magis, ne manifesta p obscura probent,
cōcludo vos ineptos disputatores, q̄ nō nisi toto opere

N.

& omni tēpore principiū viciōsissime petitis. Sūma res
spōsionis Lutherianæ & cōfutationis Latomianæ est
hæc. Si peccatū in locis Apostoli Pauli citatis probari
pōt, nō esse vere & pprie peccatū, ruit Lutherus. Si nō
potest pbari, ruit Latomus. At pbari nō potest nisi p
quædā patrū dicta, sibi etiā pugnantiū, insup humana,
si nō pugnarēt etiā, qbus pferri debēt diuina, sine quo-
rū autoritate nihil est asserendū, quare ruit Latomus et
omnia sua, & stat Lutherus cū omnibus suis.

Ego tamen laudo Latomi fidē & cōstantiā, q postq
semel suscepit partes sophisticæ ptinaciæ tueri, nihil
cōmittat qd' ingenio & ptinacia sophistarū sit indignū
sed oīa trahat, deprauet, torqueat, cogat, quæcūq; diuina
& humana cōtra se faciūt, quocūq; volet. Sicut, n. supe-
rius vidimus, vbi tot scripturę testimonia probāt, Mā
datū dei esse impossibile nobis vt nihil sit manifestius,
tamē sicut aspides surdæ ad hæc occludūt aures & auer-
tunt oculos, tantū vt vnicū illud suū semel susceptū de-
cretellū in publico obtineant. Anathema sit, q dixerit,
deū nobis præcepisse impossibile. Hoc humanū verbū
regnare necesse est, hoc omēs probare, hoc nulla glosa
moueri oportet. At tonitrua diuina silere & iacere opor-
tet, tum quasuis libidines glosarū admittere cuiuscūq;
nebulonis. Hominis verbū sacrū & venerabile est, dei
verbū prostibulū est. Ita & hic, cum tot sacra fulmina
testent, peccatū & concupiscentiā relinqui post bap-
tismū, vt etiam iram, libidinē, auaritiā, incontinentiā

ADVERSUS LATOMVM.

aperte appellent, nominibus scilicet omnium sensu eis, quibus vicia & peccata nominari solent in omni lingua, adhuc erigunt sese frontes istae, aures continent, oculos claudunt, cor auertunt, tantum, vt suum hoc humanum verbum omnium aures occupet, solum hoc sit theatrum, contra hoc nemo mutiat, Esse scilicet solam reliquam poenam & infirmitatem post baptismum. Huic sileant diuina oracula, huic cedat Paulus, huic cedat & ipsa experientia quotidiana nostra & omnium sanctorum. Quod si non cesserint, larvam induant, & nomine peccati representent imperfectionem & infirmitatem, caueantque nostris glosis sese non accomodent. Nam & hoc Latomus superius fassus est, Sanctos multa peccare (suo peccati significatu) surreptione, ignorantia, & aliis modis, id quod Paulus vocat concupiscentias peccati in corpore mortali, quibus non obediamus, id est, non consentiamus, neque, n. ignoras aut praeventus aut inuitus consentire potes, dixit, n. inuitos peccare. At quia Paulus idem vocat peccatum, cogitur per peccatum poenam intelligere, nulla causa quod quod spiritus & non homo hoc locutus est, vt stet in arbitrio sophistarum, quid peccatum, quod poena esse debeat, obsecro quem non vrat ea arrogantia plus quam Moabitica?

At dices, non tu credis ergo dictis patrum? Respondeo, Credam? quis mandauit illis credi? ubi est praecceptum dei de ista fide? Cur illi non crediderunt suis patribus? praesertim Augusti, qui liber esse voluit, & omnes esse liberos iussit in omnium hominum scriptis? An quia

N ij

Sophistę nobis hęc inuexerūt tyrannidē & captiuitatē libertatis nostrę, donec & bis sacerrimo Aristoteli nō resistendū, sed obsequendū coegerint, ideo ppetuo in illa seruiemus, & nō aliquādo in Christianā libertatē respirabimus, & nostras literas vel postliminio huius Babylonię suspirabimus? At sancti fuerūt & scripturas elucidauerūt, inquis. Quis & hoc pbauit, scripturas esse elucidatas ab eis? quid si obscurarint? Quo iudicio probas eos elucidasse scripturas? An Louanaliter & Colonialiter dicturus es, mihi sic videt, & sic dicūt? videant sibi sane & dicant, modo mihi rem pbent, aut defināt me in verba sua inania cogere. Mihi nō est mādātū visionibus illorū, sed verbis dei credere. Vnus est magister Christus, & iudicio diuinę scripturę probādi sunt patres, vt cognoscant q eas elucidarint, & q obscurarint. Sicut Paulus iussit, Omnia probate, qd bonū est tenete. Et. i. Corint. xiiij. Vnus aut duo pphetent, ceteri diiudicent. Qui oīa probāda mādauit, nō Aug. nō Hierony. nō Orige. non vllū hominē excepit, ne Anti christū quidē Papā. At scriptura obscura indiget explanatione, dimitte eā vbi obscura est, tene vbi clara est. Et quis pbauit patres nō esse obscuros? Iterū tuū, videt, & illorū dicūt? Quid. n. faciūt & patres, q̃ vt clarissima & aptissima scripturę testimonia quærāt & proferant? Miseri Christiani, quorū verbū & fides adhuc in hominū glossis pendet, & eorū elucidationē expectat. Friuola sunt ista et impia. Scripturę omībus cōmu-

nes sunt, satis aperte, quātū oportet pro salute, satis etiā obscure, p cōtēplatricibus animabus. Quisq; suā sortē in abundantissimo & cōmunissimo verbo dei sequat, & verba hominū aut repudiemus, aut cū iudicio legamus. Hec satis pro ista autoritate, & nimio plusq; satis.

T E R T I O.

Inuadit Paulū Ro. vii. Hic Latomus meā sententiam mihi maxime cōfirmat & prodit, q̄ nō studio veritatis, sed animo deprauādi & fallēdi orbē, hūc librū scripserit, tantū vt ignominiā incendiū & iudiciū sacrilegi solaret. Nā quantūlibet ceruicosus et p̄tinax, tamē ita pallidus & trepidus, silens cautusq; incedit p verba Pauli vt videat timuisse p singulos apices, ne hiatus quispiā appareret, & misellū sophistā absorberet. Postq; vero transiuit ista pericula, & in suū campū venit, ibi excursum facit, ibi patrū dicta cōglomerat, ac si pro miraculo haberi velit, qd̄ sedentarius et ociosus lector, multa aliena cōsarcinare et confarcire potest. Fortasse ea spe & cōsilio, q̄ multitudine me absterret, ne scriberē denuo, cū infiniti sit voluminis ad singula eius respōdere, sed fallat eū spes, roboratis em̄ meis scripturis, hoc ipso pstratus est, vt respōsione singulari om̄ibus nō sit opus. Sūma ergo Latomianae euasione est hæc. Ea quæ hic a Paulo dicunt, nihil aliud facere, q̄ esse infirmitatem baptismo reliquā, quæ peccatū vocet. Nihilominus, spiritū cū illā rexerit, sic bonū operari, vt illud nō sit peccatū dānabile censendū, nec hominem ideo peccare in